

Tweetaligheid, Politiek en Media

Matthijs van der Wielen 3841812

Linguistics

Master: Meertaligheid en Taalverwerving

Universiteit Utrecht

Begeleider: Anne-France Pinget

22-05-2020

Abstract

In deze thesis proberen wij antwoord te geven op de vraag ‘Leidt het (taal)beleid in de Belgische media tot berichtgeving die representatief is voor de media-interesse van de Belgische bevolking?’. Dit zullen wij doen door het ontstaan van de huidige Belgische politieke situatie te beschrijven en vervolgens te kijken naar hoe de media zich hierin gevormd hebben. Uiteindelijk vergelijken door middel van eigen onderzoek de media-interesse van de Belgische bevolking met het door de media gevoerde (taal)beleid. Wij concluderen dat de media, door een gebrek aan eigen (taal)beleid, de parallele mono-linguale structuur van de politiek volgen en hierdoor beleid voeren dat niet aansluit bij de gevonden media-interesse uit ons onderzoek.

Inhoudsopgave

▪ Abstract	2
▪ Inhoudsopgave	3
▪ Inleiding	4
▪ Theoretisch kader	6
• De situatie in België	6
○ Sociaal	6
○ Politiek	8
○ Brussel	11
• Media en Politiek	13
○ Invloed op politiek	15
• Media en Bevolking	19
▪ Methode	21
• Opzet	21
• Respondenten	22
• Enquête	22
• Verwachtingen	27
▪ Resultaten en Analyse	28
• Interesse scores	28
• Data	28
• Analyse	29
▪ Conclusie	31
▪ Discussie	34
▪ Bibliografie	35
▪ Bijlage	39
• Bijlage 1: Survey Nederlandstaligen en Franstaligen	39

Inleiding

“Taaldiversiteit is niet alleen een linguïstisch maar ook een socio-politiek concept. Taal krijgt slechts betekenis in zijn politieke en maatschappelijke context. Deze bepaalt de status van de taal en de mate van verbondenheid tussen haar sprekers.” (Janssens, 2013, p.7)

Taal is een complex systeem waarin men gebruik maakt van veel geschreven maar ook ongeschreven regels die, zoals beschreven door Janssens (2013), bepaald worden en gebonden zijn door context. Een land waar taal en de politieke en maatschappelijke context grote invloed hebben op elkaar is België. Deze invloed wordt bepaald door een continu aanwezige taalstrijd tussen Walen (Fransstalig) en Vlamingen (Nederlandstalig). De Vlaams-Waalse taalstrijd komt in België maar al te duidelijk naar voren in politieke en maatschappelijke discussies. Het zorgt voor sociale segregatie en politieke verdeeldheid (Blommaert, 2011).

Het is boeiend om te onderzoeken hoe de media functioneren in een land dat in wezen wordt verdeeld door taal. Volgens Brants (2000) zijn de media onontbeerlijk tussenpersoon en zijn het de vormgevers van de publieke opinie en de politieke agenda. Het zijn de boodschappers van onze samenleving. Maar welke boodschap dragen zij uit in een verdeeld land, wanneer de media een belangrijke rol spelen in de vorming van de burgers van een land? “Zij [de media] zijn voor de burgers in onze samenleving noodzakelijke middelen geworden om zich in politiek, sociaal, cultureel en economisch opzicht te kunnen bewegen en ontplooien” (D’Ancona geciteerd in Brants, 2000, p.3). Dit sluit ook aan bij het idee dat adequate berichtgeving vanuit de media essentieel is voor het vormen van de (politieke) beeldvorming van de lezers, en dat het hierin te kort schieten kan leiden tot een verkeerd geïnformeerd publiek (Lazer et al., 2018).

Uit eigen praktijkervaringen binnen de Belgische media hebben we ondervonden dat de Belgische media eenzelfde, op taal gebaseerde verdeling, lijken te hanteren als de politiek. Er bleek geen berichtgeving te zijn over de taalgrens heen en door redacteurs werd beweerd dat er enkel interesse zou zijn voor nieuws vanuit de andere taalregio als deze directe uitspraken zou doen over de eigen zijde van de taalgrens. Dit doet vermoeden dat de Belgische media bijdragen aan de verdeeldheid zoals deze ook vormgegeven wordt door de politiek (Blommaert, 2011). Bovendien ontstaat het vermoeden dat door het gebrek aan nationale media (Walgrave, Soroka, & Nuytemans, 2008) een groot deel van het nieuws niet toegankelijk is voor een deel van de Belgische bevolking. Dat deel van de bevolking wordt hierdoor niet voldoende geïnformeerd, waardoor er een gebrek zou kunnen zijn aan (politieke) beeldvorming en de mogelijkheid om zich in politiek, sociaal, cultureel

en economisch opzicht te kunnen ontplooiën (Lazer et al., 2018). Daarbij dient echter de vraag gesteld te worden of de Belgische bevolking daadwerkelijk ook informatie mist, of dat zij hier geen behoefte aan heeft. Deze constatering brengt ons tot de vraag: “Leidt het (taal)beleid in de Belgische media tot berichtgeving die representatief is voor de media-interesse van de Belgische bevolking?”.

In deze thesis zullen wij allereerst een uitgebreidere achtergrond schetsen voor de zojuist besproken Belgische situatie. De taalsituatie in België is er een die al problematisch is sinds het ontstaan van een onafhankelijk België. Er zal hierom dus ook gekeken worden naar hoe de huidige situatie in België is, en hoe deze is ontstaan. Verder zal er ook aandacht besteed worden aan hoe de media werken in een maatschappij en ook specifiek in de Belgische maatschappij. En uiteindelijk dient er ook gekeken te worden naar wat de relatie is tussen taal, politiek en media. Uiteindelijk zullen wij middels een eigen onderzoek proberen te achterhalen waar de interesse ligt van de Belgische bevolking en of deze aansluit bij de huidige journalistieke verdeling.

Sociaal

Sinds het ontstaan van het Koninkrijk België in 1830 is er al sprake van een conflict tussen het (hoofdzakelijk) Franstalige Wallonië en het (hoofdzakelijk) Nederlandstalige Vlaanderen. Het is niet bekend hoe de taalgrens toentertijd door België liep, maar duidelijk is dat de situatie toen al ingewikkeld was. België is gestart als een francofone staat, die geleidelijk veranderd is in een federale staat bestaande uit kantons en gewesten met een verschillende linguïstische achtergrond. Deze verschillende linguïstische achtergronden vormen sinds het bestaan van België de basis voor de welbekende taalstrijd. “Language is seen, and language alone, as the engine behind the political history” (Blommaert, 2011, p. 3).

Zoals gezegd was België bij haar ontstaan een francofone gemeenschap. Een opkomende Vlaamse elite (veelal bestaande uit kleine burgerij) had echter al vrij snel een plek bij de landelijke elite verkregen door een uitstekende beheersing van het Frans. Het was deze Vlaamse elite die begon met een strijd voor meer politieke hegemonie. Dit leidde in 1898 uiteindelijk tot de ‘Gelijkheidswet’. Deze wet deed zijn intrede ten tijde van veel opstanden en onrust onder de arbeiders. Deze onrust zorgde ervoor dat er pas in 1921 gelijke stemwetten kwamen voor mannen door heel België. Deze nieuwe wetten zorgden voor een verschuiving van het politieke landschap. Vlaanderen had altijd al een demografische meerderheid gehad, maar nu kwam deze ook politiek tot uiting. Hiermee nam ook het belang van de Vlaamse taal toe.

De (Vlaamse) politici gebruikten dit vergrote politieke overwicht van de bevolking om de nog steeds ondergeschoven rol van het Vlaams als speerpunt voor hun politieke beleid te maken. Tot voor de Tweede Wereldoorlog was dit beleid vooral afkomstig vanuit het Links Nationalisme, waarvan de aanhangers toen al niet geloofden in het bestaan van een tweetalig België. Na de aanvang van de Tweede Wereldoorlog staken de aanhangers van het Rechts Nationalisme, die zelfs pleitten voor een splitsing van Wallonië en Vlaanderen, steeds meer de kop op. Hierdoor werd de breuklijn in België groter. Gelukkig voor België namen een meerderheid van de bevolking en de politieke partijen afstand van deze beweging, die al snel een vrij geïsoleerde beweging werd binnen België. En hoewel dit sterke sentiment al vlug de kop werd ingedrukt, legde het wel pijnlijk alle sociale en socio-economische verschillen

bloot tussen de regio's.

Rond 1950 kwam door de verdere industrialisering van België naast het demografische en politieke overwicht ook nog eens het economische zwaartepunt in Vlaanderen te liggen. Dit leidde er toe dat België in 1963 officieel tweetalig werd. Dit was gebaseerd op een territorialiteitsbeginsel, op basis van twee parallelle mono-linguale netwerken (Vogl & Hüning, 2010), dat zijn oorsprong al kent in 1921. Dit houdt in dat de politieke macht verdeeld en uitgevoerd zou worden op basis van de linguïstische grondslag van een regio. “We argue that the Belgian language policy based on the principle of territoriality cannot be separated from the language ideology linking language and territory” (Vogl & Hüning, 2010, p. 232). Hierdoor focuste het Vlaams nationalisme niet meer op het introduceren van het Nederlands in België maar op het daadwerkelijk gebruiken van de taal binnen het politieke domein. Dit werd uiteindelijk een strijd voor een mono-linguaal Vlaanderen met als motto “In Vlaanderen Vlaams”. Dit idee werd ook vrij snel in Wallonië overgenomen voor het Frans. En op deze manier ontstond door het territorialiteitsbeginsel een parallelle tweetaligheid in België en kwamen na het officieel tweetalig worden van België de talen weer linea recta tegen over elkaar te staan.

Dit parallelle (taal)beleid, waardoor er geen overeenkomsten of toenadering werd gezocht tussen Frans- en Nederlandstaligen, resulteerde door de jaren heen in bijvoorbeeld het stopzetten van tweetalige instituten. De Universiteit van Leuven kreeg een aparte Waalse variant genaamd: Université Catholique de Louvain en er werd zelfs een Nieuw Leuven aangelegd voor de huisvesting van deze nieuwe universiteit. Dit is slechts een van de vele voorbeelden van splitsingen die er plaatsvonden met betrekking tot de tweetaligheid. Veel van deze incidenten vonden plaats in of rondom Brussel, wat ook niet verrassend is omdat het de tweetalige hoofdstad is van België.

Politiek

De keuze voor een parallel (taal)beleid is niet direct een onlogische keuze geweest. Internationaal heeft België ook regelmatig lof mogen ontvangen voor het (taal)beleid dat zij zijn gaan voeren om een Belgische tweetaligheid mogelijk te maken (Vogl & Hüning, 2010). Het heeft namelijk ook een oplossing geboden voor een langstlepend conflict van 'linguïstische' ongelijkheid binnen België, iets waar andere meertalige regio's mee blijven worstelen.

De keerzijde blijft echter het ontstaan van compleet van elkaar gescheiden 'netwerken'. Het contact tussen deze als het ware parallelle gemeenschappen is hierdoor gereduceerd tot het absolute minimum. Aparte schoolsystemen limiteren het contact van de jongere generatie met beide taalgemeenschappen, taalwetten belemmeren het aanleren van een andere taal dan de taal die aan de grondslag ligt voor het beleid in een bepaalde regio en zorgen dus ook niet voor een overbrugging van de kloof. De Vlamingen zagen in het begin van de federatie hun taal als enige houvast en gebruikten het taalverschil als brandstof om uiteindelijk politiek groei te bewerkstelligen. Een territorialiteitsbeginsel voornamelijk op linguïstiek gebaseerd versterkt enkel dit gevoel van dominantie van een taal per regio (Vogl & Hüning, 2010). De start van het territorialiteitsbeginsel is dan ook een zeer splitsend moment gebleken, omdat een mono-linguale staat een tweede taal als gelijke ging erkennen. "We therefore suggest that 'territoriality' should not only be viewed as a solution to a language conflict but rather as part of the conflict itself" (Vogl & Hüning, 2010, p.232).

Gellner (1983) en Hobsbawm (1990) stellen dat taal alleen een kernpunt van nationalisme kan worden als het vergezeld gaat van andere meer zwaarwegende factoren: sociaal, economisch of politiek. In België heeft de taal binnen het Vlaams-Waalse conflict een ongekende en extreem prominente rol ingenomen. Hierbij ging het steeds gepaard met een verschuiving van een demografisch, politiek of economisch overwicht. Maar taal was het speerpunt waardoor ook andere idealen en sentimenten werden meegesleept in de discussie. En ook nu draait door het parallelle taalbeleid de Belgische politiek voornamelijk om taal. En ook nu geldt dat taal zelden of nooit de enige bepalende factor is in een conflict, maar er wel bij betrokken of zelfs de bron is. Vogl & Hüning (2010):

Belgian society is clearly divided into a French-speaking and a Dutch-speaking part and this division is not an entirely linguistic one. Economic differences between the richer north (Flanders) and the poorer south (Wallonia) play an equally important role. Yet, in political debates and in the media, even the economic divide is construed along

linguistic lines: it is the relative ‘poverty’ of the French-speaking part which is contrasted with the relative prosperity of the Dutch-speaking part while there are significant economic differences within Flanders and Wallonia as well. (p. 228)

Duidelijk is dat het parallelle taalbeleid aan de basis ligt van de hierboven beschreven situatie en een grote rol heeft gespeeld bij de ongelijkheid van taal en status tijdens de ontwikkeling van de Belgische federatie. Deze verdeeldheid en het gevoel van onrecht zijn eigenlijk altijd meegenomen in de verdere ontwikkeling van het land. Volgens Blommaert (2011) kent België in essentie twee problemen die aan de basis liggen van de taalproblematiek. Het eerste probleem is dat België zowel sociaal als politiek de tweetaligheid in zijn essentie ‘ontkent’, omdat zoals hierboven beschreven en gesteld wordt door Vogl & Hüning (2010) er gekozen wordt voor twee mono-linguale netwerken. Het tweede probleem is dat België zich ook verzet tegen vormen van sociale, culturele en linguïstische diversiteit (Vogl & Hüning, 2010). Beide punten zijn goed te illustreren met het voorbeeld van het Hoofdstedelijk gewest Brussel, dat dan hierna ook nog besproken zal worden.

Zoals eerder besproken is de bestuurlijke macht verdeeld volgens een territorialiteitsbeginsel, waardoor België politiek is verdeeld in regio’s. De grenzen van de regio’s worden aangeduid als Vlaanderen (Vlaams), Wallonië (Frans en Duits) en Brussel (Vlaams en Frans). De totale Belgische gemeenschap bestaat dan ook voornamelijk uit drie taalgebieden, namelijk Vlaams, Waals en Duits, die ieder hun eigen bestuur/overheid hebben. Voor Vlaanderen geldt dat het taalgebied en de regio overlappen en hier dus uiteindelijk geen verschillend bestuur is.

Elk bestuur heeft een beperkte en andere bevoegdheid en soms overlappen of botsen de bestuursorganen qua bevoegdheid en uitvoering, “Resulting in never-ending appeals to further splitting” aldus Blommaert (2011, p.1).

Het land kent hierdoor zes verschillende vormen van bestuur.

- Federale overheid
- Waalse overheid
- Vlaamse overheid (zelfde bestuur als voor taal)
- Overheid voor de Franstalige gemeenschap
- Overheid voor de Duitstalige gemeenschap
- Brusselse overheid

België is eigenlijk niet meer dan een onvolwassen confederatie in plaats van een volwassen federatie. Dit wordt ook weerspiegeld in het feit dat er geen federale partijen zijn, de partijen zijn ofwel Vlaams ofwel Waals. De Waalse bevolking kan alleen stemmen op Waalse partijen en in Vlaanderen kan de bevolking slechts stemmen op Vlaamse partijen. De scheiding in politiek leidt tot polarisatie tijdens een verkiezingsperiode. Naast de verschillen in politieke voorkeur en visies wordt de bevolking maar ook het bestuur verdeeld in regio's en herkomst. Een gevolg van deze vormen van bestuur is het gegeven dat België voornamelijk mono-linguale regels en wetten kent, wat hoogst uitzonderlijk is voor een tweetalig land (Blommaert, 2011). Maar zoals al meermaals naar voren gebracht is dit een onlosmakelijk gevolg van het parallelle (taal)beleid, dat deze vorm van politieke structuur afdwingt. Dit heeft ook sociaal zijn gevolgen die een vergroting van de kloof bewerkstelligen. Zo kan een Vlaams politicus dus geen extra stemmen winnen door Waalse problematiek aan te pakken en vice versa. En als een politicus zich dan ook nog neerzet als iemand van zijn volk, zijnde Vlaams of Waals, dan wakkert ook dit de polarisatie aan. Hierdoor is taal niet, zoals wij eerder stelden, slechts onderdeel van de Belgische problematiek maar is het de kern.

Brussel

Brussel is het zoals eerder besproken een goede afspiegeling van de problemen ontstaan door het territorialiteitsbeginsel en de daaruit volgende parallelle tweetaligheid. Brussel maakt officieel deel uit van het Nederlandstalige deel van België maar het Frans is de overheersende taal. Hoewel Brussel geografisch buiten Vlaanderen ligt, is het wel de hoofdstad van dit deel van België alsmede van België in zijn geheel. Daarbij komt ook nog dat er veel Vlamingen in het bestuur van Brussel zitten, het is de best over-gerepresenteerde minderheid in het bestuur. Dit leidt tot grote frustratie van de Walen. Er zijn wijken waar voornamelijk Frans wordt gesproken en andere wijken waar voornamelijk Nederlands wordt gesproken. Daarin vinden steeds verschuivingen plaats en daarmee kent de stad een ingewikkelde taalpolitiek. Of zoals verwoord in Helot, Barni, Janssens, Bagna & Carla (2012) "The Brussels periphery has always been a linguistic battlefield in the confrontation between the two main language groups in Belgium" (p.39). Dit maakt Brussel tot een uitermate interessant taalgebied.

We hebben besproken dat België van een tweetalig land met een Franstalige hegemonie overging in een federatie met daarin twee mono-linguale netwerken. De basis hiervoor is dat beide delen weinig tolerantie hebben voor een minderheid die afwijkt van de mono-linguale vorm. Dit is een uiterst verstikkende omgeving voor migranten die in zijn algemeenheid zorgt voor het zich verzetten tegen en het ontkennen van de meertaligheid van België (Blommaert, 2011). België is altijd een migrantenland is geweest. Veelal kwamen de migranten uit Marokko en Turkije maar in België is er ook een heel verdeeld spectrum van (vooral laagopgeleide) migranten uit de rest van Europa. Bij deze groep bevindt zich ook steeds een groep hoogopgeleiden, maar belangrijk is dat deze verbleekt ten opzichte van de grote meerderheid laagopgeleiden. De vele migranten en de gemengde samenstelling van die groepen migranten hebben een enorme invloed op Brussel (Janssens, 2013). Een ruime minderheid van de arbeidsbevolking in Brussel is van Belgische origine. Brussel is dan eigenlijk ook al heel lang niet meer tweetalig maar meertalig. Dit is een erg gecompliceerde situatie voor een stad in een land waarin een ééntalig (taal)beleid geldend is. En ook hier zien we dan dat een van de problemen van België en daarbij Brussel is dat het land niet wil erkennen dat het twee, of zelfs meertalig is (Blommaert, 2011).

Het Belgische mono-linguale sentiment zorgt ervoor dat de tweetaligheid van de migranten ook gezien wordt als een ‘slechte’ vorm van tweetaligheid, wat ook sterk bepaald wordt door het lage opleidingsniveau van de migranten. Ook de politiek en de media bespreken dit lage opleidingsniveau als iets negatiefs, het wordt gezien als een ‘obstakel’ voor een volledige integratie. Dit geldt minder voor de hoogopgeleide migranten. Net als bij de tweetalige elite in het begin van het Belgische bestaan, is bij deze hoger opgeleiden tweetaligheid juist een goede eigenschap. Veelal maken zij gebruik van het Engels als *lingua franca* en hierin wordt de tweetaligheid wel aangemoedigd.

In de Vlaamse gemeenten zien we het Nederlands of het Engels als prestigetaal, en het Frans verdwijnt langzaam. In Wallonië zien we steeds minder Nederlands en ook hier wordt de plek opgevuld door het Engels. Engels heeft het nieuwe prestige, maar deze tweetaligheid wordt enkel gestimuleerd onder de ‘elite’ ofwel de hoogopgeleiden. Deze overheersende voorkeur voor het mono-lingualisme zorgt voor een sterkere afkeer van diversiteit. Hierin zien we dus dat de gevolgen van de politieke structuur hun negatieve uitwerking hebben op een stad als Brussel, de tweetalige regio en dus ook de gehele tweetalige gemeenschap.

“Ik stel me ook vragen bij de plotse opstoot van flamingantisme in onze media.

Misschien heb ik in al die jaren iets gemist, maar zo populair als de voorbije week is het flamingantisme alvast nog nooit geweest. Voor diezelfde media die ons vroeger altijd als een irrelevante club enggeestige schreeuwers afdeed konden we plots niet serieus en belangrijk genoeg zijn. De reden van die plotse bekering? Omdat ze 'de flaminganten' konden gebruiken om de N-VA te treffen.” (Defoort, 2016, par. 3)

In het opiniestuk is te lezen dat de media inspelen op de tweetalige verdeeldheid, dat zij kant kiezen wat betreft taalregio en hierdoor vaak eenzijdig nieuws presenteren. Defoort sluit zijn stuk af met de volgende uitspraak:

Ik stel voor dat men bij de Vlaamse Volksbeweging eens begint Franstalige kranten te lezen, dan zal men merken dat er in plaats van een belgicisering van de N-VA eerder een regionalisering van de PS plaatsvindt. (Defoort, 2016, par. 10)

Eerder is besproken hoe de Belgische taalstrijd is begonnen en hoe diepgeworteld deze zit in de Belgische samenleving. Daarbij is ook aan bod gekomen hoe deze taalstrijd heeft geleid tot een parallel (taal)beleid binnen België, wat ten grondslag ligt aan de sociale en politieke verdeeldheid binnen België. Bovenstaand citaat van Defoort maakt dit nogmaals duidelijk. Daarbij leveren dergelijke uitspraken een bijdrage aan het idee dat de media, naast politiek, een van de instituten is die voldoende invloed heeft om een andere benadering in deze diepgewortelde taalstrijd te hanteren. De vraag is alleen hoe media en politiek samenwerken en hoeveel invloed de media kunnen uitoefenen op de politiek en hoeveel waarde de politiek hecht aan de media. De relatie tussen politiek en media zal in dit hoofdstuk nader besproken worden.

Allereerst is het belangrijk te bepalen hoe het (taal)beleid in de media zich verhoudt tot beleid dat politiek gehanteerd wordt. D'Haenens, Antoine & Saeys (2009) concluderen dat evolutie van de publieke netwerken de structuur van de politieke ontwikkeling gevolgd hebben. Daarbij stellen zij ook vast dat het beleid en de invulling van de media sinds 1971 vallen onder de verschillende vormen van het bestuur binnen België.

Het is opmerkelijk dat, net als zojuist besproken bij de politiek, ook de media maatschappelijke onderwerpen duiden en zelfs indelen aan de hand van de Belgische taalgrens (Vogl & Hüning, 2010). Hiermee volgen de media dus de parallelle tweetaligheid van de rest van België en leveren geen bijdrage aan een oplossing voor de linguïstische ongelijkheid in België. Daarentegen dragen zij wel bij aan de parallelle structuur van de Belgische taal en het taalbeleid.

Verder wordt er in andere wetenschappelijke literatuur waargenomen dat de media ook dezelfde strijd kennen als de maatschappij en de politiek. Volgens Walgrave, Soroka, & Nuytemans (2008) bestaat er in België niet zoiets als nationale media. De Vlaamse en Waalse mediasystemen zijn volgens hen compleet gescheiden. Nederlands sprekende Vlamingen lezen alleen Vlaamse kranten en de Franstalige Walen lezen enkel Franstalige kranten en hetzelfde geldt voor de nieuwsvoorziening via tv of internet. Deze verdeling komt deels voort uit een door de media verworven betrokkenheid bij de Belgische politiek. “Belgian newspapers have had strong ties with political parties in the past” aldus De Bens, Paulussen, Raeymaeckers & Verdegem (2006, p.2). Ook Verstraeten (1980) merkte al op dat, hoewel deze banden er niet vanaf het begin waren geweest, het een trend was die in de laatste jaren steeds meer was toegenomen. Er wordt gesproken van een zogeheten “politicisation” in de Belgische pers. Deze situatie verschilt veel van die in 1830. Toentertijd was er in het nieuwe en onafhankelijke België duidelijk sprake van persvrijheid waarin alle pers en politiek gelijk aan bod kwamen. Deze persvrijheid is wat betreft regiogebondenheid volgens zowel Verstraeten (1980) als Defoort (2016) steeds verder afwezig binnen de Belgische media. Er wordt zelden bericht over de andere regio’s en over de ontwikkelingen die daar plaatsvinden.

Daarnaast lijken de media ook meer emotie en opinie te bevatten waardoor de neutraliteit af neemt, aldus Voorhoof (1998). Deze veranderingen in de verslaggeving worden ook nog eens extra in de hand gewerkt omdat er is geen specifiek handboek en ook geen ‘oude’ journalistieke traditie of opleiding voor het vak van journalisten is (De Bens, 1983). Verder zijn ook de mediaproductie en -consumptie cultureel anders en verschillen deze tussen Wallonië, Vlaanderen en Brussel, aldus Heinderyckx (1998). Door dit alles bestaat er geen verbintenis tussen de Vlaamse en Waalse media en schieten zij veelal te kort in het verschaffen van voldoende en afdoende informatie aan de bevolking van België (Debruyne, 2004). Duidelijk is dat de Belgische media qua structuur bijdragen aan de verdeeldheid van België, gezien het feit dat er nauwelijks informatievoorziening plaatsvindt naar de andere helft van de taalgrens en lokale media

ook weinig berichten over de andere taalregio's.

De Belgische media hebben zich conform het parallelle taalbeleid gevormd, wat terug te leiden was naar actieve betrokkenheid van de media bij de politieke partijen, aldus Verstraeten (1980). De vraag is dan echter in hoeverre de media nu nog afhankelijk zijn van de huidige politieke en maatschappelijke situatie. En verder, hoe gebonden zijn de media aan de structuur van het territorialiteitsbeginsel en de parallelle tweetaligheid?

Invloed op politiek

De relatie tussen media en politiek is vrij ingewikkeld. De parallelle structuur zoals eerder beschreven is ontstaan onder invloed van de politiek. Hoewel deze invloed afneemt, zoals in onderstaand citaat te lezen is, blijft de parallelle structuur bestaan en komt deze nog wel tot uiting binnen de Belgische berichtgeving:

Generally speaking, the Belgian media do not openly support specific politicians or political parties. This was different in the past, when newspapers were often linked to political parties. Nowadays links between media and politicians have atrophied to a significant degree. However, this does not mean that newspapers are always neutral and do not take positions in specific political or cultural discussions. For instance, according to a study of the University of Ghent, the newspaper *Le Soir* (which is widely considered a neutral paper), ceases to be neutral when it reports on the problems between Belgium's language communities. (Van Besien, 2011, p.36)

De politiek heeft wat betreft vorm en structuur dus zeker zijn invloed gehad op de media. Echter is deze invloed ook omgekeerd aanwezig, aangezien de media ook hun invloed uitoefenen op de politiek. Er zijn gevallen waarin de media vooral in dienst staan van wat de politiek doet. Zoals beschreven in Maurer (2011), kan het goed zijn dat de relatie tussen media en politiek niet verder gaat dan enkel verslaggeving van politieke ontwikkelingen. Dit idee wordt bevestigd door bevindingen in Christen & Huberty (2007). Zij beschrijven het gegeven dat politici de media gebruiken om te peilen wat de mening van de bevolking is over bepaalde behandelde zaken. "To the extent that government officials rely on news reports as indirect indicators of public sentiment, understanding the ways in which news coverage can influence assessments of public opinion becomes important to the development of policies that accurately reflect citizen preferences" (Christen & Huberty, 2007, p.315).

Verder constateert Maurer (2011) ook een andere vorm van actieve invloed van politici op journalisten. Over het algemeen vinden journalisten dat hun werk van maatschappelijk belang is en willen zij dus zaken bespreken die direct betrekking hebben op de bevolking. Politiek valt in die categorie, en hiervoor zoeken zij dus actief contact met politici. In sommige gevallen is het zelfs zo dat, om het maatschappelijk belang te kunnen blijven dienen, journalisten bang zijn om hun 'inside access' te verliezen en zodoende berichten wat er door de politici benadrukt wordt. Ook dit lijkt te duiden op een eenzijdige afhankelijkheid van media van politiek, wat ook zou kunnen verklaren waarom er vanuit de media geen verandering gezocht wordt voor de huidige structuur. De media lijken vast te zitten in het huidige systeem. Dit blijkt echter niet helemaal waar.

Politici zijn namelijk even afhankelijk van de media als andersom gebleken is, zoals ook terug te vinden is in Christen & Huberty (2007). Politici weten dat als zij hun visie en ideeën zo snel en breed mogelijk willen verspreiden onder de bevolking dit via de media zal verlopen. Zo kunnen zij via een intermediair snel hun ideeën kwijt en ook aan hun imago werken. Maar de media hebben niet enkel een functie als veredelde spreekbuis voor de politiek, zij kunnen namelijk ook direct invloed op diezelfde politiek en politici uitoefenen. Een van de meest besproken vormen is de invloed die de media kunnen uitoefenen op welke onderwerpen er besproken worden binnen de politiek, ook wel 'agenda setting' genoemd aldus Dearing & Rogers (1996). Zij beschrijven hoe de invloed van de media op de politiek duidelijk merkbaar is. Door veel of extra aandacht te besteden aan bepaalde onderwerpen brengen de media die extra onder de aandacht van hun doelgroep. De politiek is dan genoodzaakt om hier ook aandacht aan te besteden om de 'goodwill' van de bevolking te behouden. Deze bevindingen worden ook ondersteund door een enquête onder leden van het Britse parlement in 2004, waarin zij aangaven dat, in verschillende mate, de media een rol speelden in welke items besproken werden (Davis, 2007).

De genoemde enquête geeft een direct voorbeeld van politici die zelf aangeven invloed te ervaren vanuit de media en deze door te voeren in hun politieke agenda. Er zijn zeer veel onderzoeken die deze bevindingen ondersteunen. Zo is er te lezen in Walgrave & Van Aelst (2006) hoe politici vertrouwen op media-aandacht en vinden we nog veel meer studies naar empirische data waaruit blijkt dat media de politiek beïnvloeden. Zo beschrijven Soroka (2002); Soroka (2002); Trumbo (1995); Van Noije (2007); van Noije et al., (2008); Vliegthart & Roggeband (2007); Walgrave et al., (2008) de invloed van de media op het parlement of het Amerikaanse congress. Walgrave et al., (2008) doen hetzelfde voor de overheid. Kleinnijenhuis & Rietberg (1995) beschrijven eenzelfde afhankelijkheid voor de

politieke partijen en Edwards & Wood (1999); Gilberg et al., (1980); Wanta, & Foote (1994); Wood and Peake (1998) beschrijven dat een vergelijkbare relatie bestaat tussen de media en de president van de Verenigde Staten.

Verder is de ‘agenda setting’ niet eens de enige of meest directe manier waarop de media invloed kunnen uitoefenen op de politiek. Want zoals onder andere Strömback (2008) beschrijft, kunnen media een bepaalde invloed uitoefenen “over people’s perceptions and over political institutions, respectively” (p.232). Hij beschrijft hoe naast het bepalen van de politieke agenda de media ook kunnen beïnvloeden hoe de bevolking denkt over bepaalde politici, politieke partijen en eventueel besproken beleid. Op deze manier kunnen de media dus direct invloed uitoefenen op hoe positief of negatief bepaalde aspecten beschouwd worden door de bevolking, zelfs zo dat het bepalend kan zijn voor politiek succes.

Hoewel er voldoende bewijs is om aan te nemen dat de media daadwerkelijk van invloed zijn op de politiek, is geen van deze studies (volledig) uitgevoerd in België, dit in tegenstelling tot de studie van Vliegthart & Walgrave (2010). Ook zij ondervinden dat “political decision making requires political attention” (p.322). De aandacht van de media is belangrijk voor het verloop van het politieke proces in België. Er is een duidelijke invloed van de massamedia op de bepaling van de agenda van het parlement in België. Daarbij zien we ook dat de onderlinge strijd tussen politieke partijen veelal via de media uitgespeeld wordt, dat er bij meer aandacht voor bepaalde onderwerpen in de media ook meer aandacht voor die onderwerpen komt van parlementsleden.

Vliegthart & Walgrave (2010) vermelden ook dat media-aandacht een significante invloed heeft op het gedrag van de politici, en mede bepaalt waar zij zelf aandacht aan besteden, hoe zij zich opstellen en welke onderwerpen zij aandragen voor de politieke agenda. In de loop van de tijd is er ook sprake van een steeds toenemende invloed. De massamedia doen er vaak meer toe voor de symbolische agenda dan voor de echt inhoudelijke langdurige agenda. Het is echter wel zo dat onderwerpen op deze symbolische agenda steeds vaker de aandacht van het publiek weten te winnen en zo toch politieke aandacht krijgen.

Verder is het opvallend dat in vergelijking met de media in andere landen de Belgische media, door het gesplitste karakter, minder kracht uitoefenen op de politiek. Dit omdat zij een minder duidelijk front vormen waarbij eenduidig een boodschap voor de politiek wordt uitgedragen, aldus Vliegthart & Walgrave (2010). Los van het maatschappelijke aspect zou deze waarneming al een aanleiding kunnen zijn voor de Belgische media om zich uniformer op te stellen om zo de mogelijke druk die zij kunnen uitoefenen op de politiek te

vergroten. Maar hoewel dit nog niet het geval is, is er ook in België duidelijk waar te nemen dat de media een belangrijke rol spelen bij de politieke ontwikkelingen.

De relatie tussen politiek en media is inmiddels uitgebreid besproken. Zonder publiek zijn de media nergens en zullen zij ook geen draagvlak hebben om invloed uit te oefenen op de politiek. Dit berust allemaal op het gegeven dat de media de bevolking vertegenwoordigen (Strömback, 2008). Wat de Belgische media situatie opmerkelijk maakt voor de bevolking is dat, zoals eerder al vermeld, de Belgische media dezelfde verdeling kennen als de politiek (Walgrave, Soroka, Nuytemans, 2008). Er bestaan geen nationale media en Vlamingen consumeren enkel Vlaamse media en Walen enkel Waalse media. Het hanteren van dezelfde structuur als die van politieke is niet de enige relatie tussen media en samenleving. Zoals ook beschreven in Strömback (2008), kunnen de media ook invloed uitoefenen op de perceptie van de bevolking over bepaalde zaken. De manier waarop de media het nieuws brengen, is van invloed op de manier waarop de bevolking haar mening vormt. En deze gevormde meningen worden dan weer via de media door politici gebruikt om te bekijken hoe gemaakt beleid wordt ontvangen of welke vervolgstappen zij dienen te nemen (Christen & Huberty, 2007). Er is dus sprake van een relatie tussen politiek en bevolking die veelal via de media wordt uitgespeeld. In beide gevallen zijn de media de sturende factor maar dienen zij wel rekening te houden met hun doelgroep.

De doelgroep die een krant voor ogen heeft, bepaalt het taalbeleid, de toon van de tekst maar ook de berichtgeving. Het gebeurt soms zelfs dat het standpunt of de boodschap kan veranderen afhankelijk van de doelgroep. De taal en de objectiviteit zijn dus geen feit, aldus Johnstone (2011) in Androutsopoulos (2014). Mens en markt hebben sluipend steeds meer invloed op de media, maar andersom is dit ook het geval. De media bespelen hun publiek beter en hebben ook steeds meer invloed. De doelgroepen krijgen nieuws op maat. Dit zorgt er ook voor dat de media meewerken aan extra segregatie binnen België. Zeker in België waar er niet alleen regionale verschillen bestaan, maar ook taal- en cultuurverschillen. Dit alles zorgt voor ander nieuws en een andere informatie-inname.

Binnen de media bestaat eenzelfde verdeling als binnen de politiek, wat een bijdrage levert aan de parallelle tweetaligheid en hierdoor ook aan een parallel (taal)beleid (Vogl & Hüning, 2010). Er wordt door de media niet over de (taal)grens heen bericht en de bevolking wordt hierdoor niet blootgesteld aan nieuws uit de andere regio's. Bij werkzaamheden op de redactie van een Belgisch tijdschrift in Brussel viel diezelfde verdeling op. Zelfs binnen een tweetalige tijdschriften werd niet tot nauwelijks betrokkenheid geuit voor nieuws uit de anderstalige regio's. De aandacht voor nieuws uit de

anderstalige regio's werd enkel opgepakt als dit ludiek was en betrekking had op de anderstaligen. Nieuwsberichten als "Vlamingen vinden Walen slechtere bestuurders" zouden wel vertaald worden. Volgens de redacties zaten de lezers niet op meer nieuws uit de anderstalige regio te wachten. De media zijn echter, naast de politiek zelf, een van de weinige landelijke instituten die over geheel België invloed kunnen hebben en de gehele bevolking kunnen bereiken en volgens Strömback (2008) de bevolking van een land ook vertegenwoordigen.

Methode

De vraag blijft “Leidt het (taal)beleid in de Belgische media tot berichtgeving die representatief is voor de media-interesse van de Belgische bevolking?”. Voor het beantwoorden van deze vraag zullen wij moeten achterhalen hoe wij deze media-interesse kunnen definiëren. Bovendien is het erg belangrijk om te kijken naar de attitude van de bevolking met betrekking tot de rol van de media. Dit zullen wij onderzoeken middels een zelf opgestelde enquête die betrekking heeft op de interesse en het leesgedrag van Belgen aangaande de media en anderstalige regio’s. In de volgende sectie volgt een uitgebreide beschrijving van het onderzoek, de enquête en de bruikbaarheid van de mogelijke data.

Opzet

De enquête is gehouden onder Franstalige en Nederlandstalige inwoners van België. Er is gekozen voor enkel Franstalige en Nederlandstalige respondenten omdat het onderzoek zich richt op de attitudes van sprekers van deze twee talen ten opzichte van de andere taal, aangezien de segregatie in België voornamelijk berust op een verdeling tussen die twee talen. Attitudes van sprekers van talen anders dan Frans en Nederlands zijn om die reden niet relevant voor dit onderzoek.

Voor het maken van de enquête is gekozen voor het programma *SurveyMonkey*. Dit is een hosting website die de mogelijkheid biedt om zelf online enquêtes te maken en de enquête naar eigen wens in te delen. Daarnaast is er ook de mogelijkheid om via de website respondenten te vinden. Dit kan van belang zijn bij het vinden van voldoende geschikte respondenten, om zo uiteindelijk een significant resultaat te kunnen opleveren. Een ander voordeel van het gebruik van *SurveyMonkey* is dat het binnen de enquête de mogelijkheid geeft om analyses toe te passen op de resultaten. Dit is samen met SPSS gebruikt voor het analyseren van de resultaten om zo tot concrete data te komen. Met behulp van deze data kunnen we onze conclusies trekken.

Wij hebben een aantal vragen opgesteld die samen een inzicht geven in wat de respondenten vinden van de rol van de media binnen de politiek. Gezien de aard van de enquête diende deze in zowel het Frans als het Nederlands beschikbaar te zijn. Wij hebben allereerst zelf een Nederlandse enquête opgesteld en deze vervolgens met behulp van een moedertaalspreker van het Frans naar het Frans vertaald. In bijlage 1 is de volledige enquête in zowel het Frans als het Nederlands opgenomen. De enquête is via eigen netwerken verspreid onder personen woonachtig in België. Er is gekozen om voor de respondenten

geen restricties wat betreft leeftijd of afkomst toe te passen aangezien de enquête de attitude van alle Belgen dient te testen. De enquête is verspreid tussen 07-06-2018 en 30-07-2018 en is halverwege uitgebreid met extra Waalse respondenten door deze direct te benaderen in persoon op straat. Dit is gedaan omdat het aantal Waalse respondenten vanuit het netwerk sterk achterbleef ten opzichte van het aantal Vlaamse respondenten.

Respondenten

De enquête leverde, na het verwijderen van verkeerde/onvolledig ingevulde data, 138 respondenten op waarvan 104 Vlamingen en 34 Walen. Volgens Cochran's formule zoals ook beschreven in Kotrlik & Higgins (2001), levert dit ons op basis van ongeveer 11,4 miljoen Belgen een betrouwbaarheidsniveau van 95% en foutmarge van 10%. De verdere verdeling onder de respondenten was als volgt:

Tabel 1. Respondenten	Vlamingen	Walen
Aantal	104	34
Mannen	57,3%	55,9%
Vrouwen	42,7%	44,1%
Gemiddelde leeftijd	36,9	32,7
Basis onderwijs	2,2%	0,0%
Secundair onderwijs	15,6%	24,1%
Universiteit (Bachelor)	12,2%	24,1%
Universiteit (Master)	34,4%	37,9%
Hogeschool	35,6%	13,8%

Enquête

De eerste vragen van de enquête hebben enkel betrekking op de achtergrond van de respondenten. Er werd gevraagd naar leeftijd, geslacht en opleiding. Dit zijn standaard demografische gegevens die eventueel verdiepend gebruikt kunnen worden maar niet cruciaal zijn voor dit onderzoek. De vragen met betrekking tot woon- en werkadres zijn gebruikt om te bepalen of een respondent beschouwd wordt als een Vlaming of als een Waal. Er werd hiervoor eerst gekeken naar woonadres. Dit omdat het gaat over nieuwsvoorziening in andere regio's en niet over nieuwsvoorziening voor

moedertaalsprekers. Mocht het woonadres niet eenduidig zijn geweest omdat het in een grensgebied viel dan werd er wel gekeken naar de moedertaal van een respondent. Gaf dit ook geen doorslag dan werd er gekeken naar hoe de respondent zijn/haar woonregio classificeerde. Voor de enkele respondent waarbij dit ook geen uitslag gaf, is er gekeken naar werkadres. Deze data tezamen hebben voor iedere respondent geleid tot een classificatie als Waalse of Vlaamse respondent, zoals eerder al weergegeven.

Nadat het bekend was tot welke regio de respondenten behoorden, kon er gekeken worden naar hun interesse in beide taalregio's. Dit is gedaan door de respondenten acht verschillende krantenkoppen voor te leggen, waarvan vier betrekking hebben op Waalse regio's/politiek en de andere vier betrekking hebben op Vlaamse regio's/politiek. Dit kan verschillen van Waals/Vlaamse politiek gericht op een respectievelijk Waals/Vlaamse plaats, Waals/Vlaamse politiek met betrekking tot landelijke situatie, niet politiek gebonden nieuws over de taalregio en Waals/Vlaamse politiek met betrekking tot de andere taalregio. Hieronder zijn de krantenkoppen weergegeven met daarbij ook een classificatie, waarbij duidelijk gemaakt wordt om welke regio het nieuws gaat.

Krantenkoppen:

1. Drie zwaargewonden bij ongeluk Luik
2. CdH wil stop op extra immigranten in België
3. UF wil meer geld vrijmaken voor verbetering snelwegen rondom Luik
4. UF wil bezuinigen op voorzieningen voor studenten in Antwerpen
5. Gewapende overval Gent loopt af zonder gewonden
6. Open VLD wil bezuinigen op de zorg
7. CD&V wil meer geld steken in Haven Antwerpen
8. Sp.a wil meer geld voor daklozen in Charleroi

Classificatie:

- 1) Waals geografisch
- 2) Waals politiek, zowel Waals als Vlaams geografisch
- 3) Waals politiek, Waals geografisch
- 4) Waals politiek, Vlaams geografisch
- 5) Vlaams geografisch
- 6) Vlaams politiek, zowel Waals als Vlaams geografisch
- 7) Vlaams Politiek, Vlaams geografisch
- 8) Vlaams politiek, Waals geografisch

Dit zorgde voor een verdeling waarbij de volgende elementen aan bod komen; drie keer Waals politiek, drie keer Vlaams politiek, vijf keer Waals geografisch en vijf keer Vlaams geografisch. Hiermee hebben wij beide taalgebieden en taalpolitiek evenveel en in gelijke combinaties aan bod laten komen, om een zo correct mogelijke meting uit te voeren.

De reden waarom er gekozen is voor zelfverzonnen nieuwsitems is om zo goed mogelijk de variabelen te vermijden die konden ontstaan door gebruik te maken van bestaand nieuws: nieuwskoppen die minder interessant zijn dan andere, de beperkte beschikbaarheid van vergelijkbare koppen of te grote verschillen in stijl of inhoud van de krantenkoppen. Door het gegeven dat de media niet tot nauwelijks berichten over de andere taalregio's was het bovendien in eerste instantie ook (bijna) niet mogelijk om in beide talen geschikte krantenkoppen te vinden over de andere taalregio's. Afhankelijk van de respondent (voor de toelichting hieronder in het perspectief van een Vlaming) wordt een set vragen als volgt ingedeeld:

- 1) Krantenkop met sensatie nieuws over andere regio
- 2) Anderstalige partij met nieuws betreffende heel België
- 3) Anderstalige partij met beleid over anderstalige regio
- 4) Anderstalige partij met beleid over eigen regio
- 5) Krantenkop met sensatie nieuws over de eigen regio
- 6) Eigentelijke partij met nieuws betreffende heel België
- 7) Eigentelijke partij met nieuws over eigen regio
- 8) Eigentelijke partij met beleid over een anderstalige regio

De zelfverzonnen krantenkoppen zullen steeds vergezeld gaan van drie stellingen met als antwoordmogelijkheden “Zeker niet”, “Niet”, “Neutraal”, “Wel” of “Zeker wel”. De stellingen zijn “ik zou bovenstaand artikel lezen”, “ik interesseer mij voor nieuws uit deze regio” en “ander nieuws uit deze regio zou ik lezen”. Er is gekozen voor drie stellingen per krantenkop om zo te voorkomen dat er eventueel lagere scores gegeven zouden worden door lage interesse voor de gepresenteerde onderwerpen of genoemde stad. De score voor deze drie stellingen zal uiteindelijk leiden tot één interesse score voor de respondenten. Dit zal in de analyse van de data nader besproken worden.

De laatste twee vragen uit de enquête waren een directe indicatie van de interesse van de respondenten. Waar zij middels de krantenkoppen een (onbewuste) interesse hebben aangegeven betreffende politiek en nieuws uit de anderstalige regio's, konden de respondenten in de laatste twee vragen direct aangeven waar zij interesse in hebben en aan welke rol van de media met bijbehorend nieuws zij behoefte hebben. Met deze vragen wilden we vaststellen of wat mensen aangeven interessant te vinden qua nieuws ook overeenkomt met de interesse die ze uiten in deze vraag. Als respondenten in de voorgaande vragen aangeven niets te lezen over andere steden in Vlaanderen, maar bij deze vragen aangaven daarin wél geïnteresseerd te zijn, dan kan dit ofwel liggen aan het type nieuws ofwel een indicatie zijn dat ze wel interesse hebben, maar wellicht niet wat betreft politiek. Dit is een extra controle die ook zal helpen bij het duiden van alle antwoorden over de krantenkoppen.

Alvorens er gekeken kon worden naar wat de verzamelde data betekenen, diende er eerst bepaald te worden welke data er gebruikt gaan worden voor de analyse. Eerder werd al gesproken over het bekijken van de data voor België, Wallonië en Vlaanderen. Voor de resultaten van België in het algemeen kan er gebruik worden gemaakt van alle data van alle respondenten. Voor de analyses op niveau van Wallonië of Vlaanderen diende er bepaald te worden tot welke regio de respondenten behoren. Zoals eerder besproken werd hiervoor respectievelijk gekeken naar woonadres, moedertaal, eigen classificatie en in een enkel geval werkadres. Regio is leidend, want het kan zo zijn dat iemand geboren in Wallonië en zelfs Franstalig, inmiddels al langere tijd in Antwerpen woont en ook van mening kan zijn dat hij in zijn omgeving of zelfs via online-netwerken veel regionaal nieuws krijgt en meer informatie zou willen over de andere regio, zonder hier zelf actief naar te moeten zoeken.

Vervolgens werd er bekeken welke data relevant zijn voor het beantwoorden van de hoofdvraag en voor het trekken van een gepaste conclusie: data die gebruikt zijn voor de gecreëerde regiokwalificatie zoals beschreven in de methode zijn niet meer nodig, en ook vragen gebruikt om de vragenlijst en de respondenten niet direct te sturen in de richting van 'Wallonië versus Vlaanderen' kunnen uit de dataset gehaald worden. Hieronder vallen vragen als geslacht, vragen over Brussel en vragen over interesse in buitenlands nieuws. Deze vragen zijn eraan toegevoegd om ervoor te zorgen dat de intentie van de vragenlijst niet direct duidelijk zou zijn voor de respondenten. Hiermee hoopten wij te voorkomen dat er sociaal wenselijke antwoorden, of bevooroordeelde meningen werden gegeven door de respondenten.

Dit levert een dataset op met enkel de data die gebruikt zullen worden voor de analyses. Tot slot dienen alle vragen met een omgedraaide score op de Likertschaal gelijk gemaakt worden met de andere vragen. In de survey zijn namelijk een aantal vragen opgenomen waarbij de Likertschaal tegenovergesteld was aan die bij andere vragen. Dit is gedaan om “Survey vermoeidheid” onder de respondenten te voorkomen, zodat zij niet standaard dezelfde opties op de Likertschaal blijven invullen. Door alle data uit de vragen gelijk te maken betekent een lagere score voor iedere vraag ook dat het resultaat minder positief is. Zo wordt ervoor gezorgd dat alle data die met elkaar vergeleken worden ook leiden tot juiste analyses.

Verwachtingen

De verwachting is dat mensen meer betrokken zijn bij de anderstalige regio dan verondersteld wordt. Dit zal zijn ofwel omdat ze meer interesse in nieuws hebben uit de anderstalige regio, ofwel omdat ze direct aangeven meer van dit soort nieuws te willen lezen. Al met al is de verwachting dat de Belgische media door het volgen van het parallelle taalbeleid, niet representatief zijn voor de interesse van de Belgische bevolking en zodoende deze scheiding in stand houden, of zelfs versterken.

Daarbij is het aannemelijk dat gezien de schaal van dit onderzoek de resultaten vooral aanleiding zullen geven tot nadere en uitgebreidere vervolgonderzoeken, die hopelijk uitzicht bieden op mogelijke maatschappelijke veranderingen binnen de sociale en politieke attitude ten aanzien van tweetaligheid in België

Resultaten en Analyse

Voor het vinden van een antwoord op onze hoofdvraag zullen wij voornamelijk kijken naar de interesse die de respondenten geuit hebben voor de gepresenteerde nieuwsitems. De vragen waarin de respondenten hun eigen betrokkenheid, interesse en intenties mochten waarderen, zullen wij gebruiken om waar nodig verdere duiding te geven.

Interesse scores

Zoals aangegeven zullen de scores die de respondenten gaven voor de krantenkoppen leidend zijn voor dit onderzoek. Aangezien het steeds apart analyseren van vier krantenkoppen per regio met ieder drie vragen kan leiden tot te veel variabelen en interpretaties is er gekozen om de twaalf scores per regio op de Likertschaal samen te voegen tot één *interesse score*. Alvorens dit gedaan kan worden, dient er wel eerst gekeken te worden of de scores eenduidig zijn en of het samenvoegen leidt tot een representatieve score.

Voor de antwoorden van beide groepen respondenten is er een Cronbach's Alpha uitgevoerd en voor zowel de Vlamingen (0,85) als de Walen (0,87) vonden wij een sterke interne consistentie. Op basis hiervan zijn de scores samengevoegd tot één interesse score op een schaal van 1-5 waarbij 1 staat voor de laagste interesse en 5 staat voor de hoogste interesse.

Data

Door het creëren van de interesse scores houden we de volgende data over om te analyseren: *betrokkenheid [eigen/andere] regio*, gemeten middels de vraag “Ik voel me betrokken bij [regio], *groei betrokkenheid bij meer nieuws*, gemeten middels de vraag “Ik zou me meer betrokken voelen bij [andere regio] als ik meer beschikking had over nieuws uit dit gebied in mijn eigen taal”, *geuite intentie tot meer lezen*, gemeten middels de vraag “Ik zou meer over het andere taalgebied lezen als de artikelen in mijn eigen taal aangeboden worden” en natuurlijk nog *de interesse in het nieuws uit de [eigen/andere] regio* gemeten middels de interesse scores. Alle data zijn net als de interesse scores uitgedrukt op een schaal van 1-5 waarbij 1 staat voor de laagste, en 5 voor de hoogste betrokkenheid, interesse, groei van betrokkenheid en intentie tot lezen.

Dit alles wordt weergegeven in onderstaande tabellen, waarin *Tabel 2* de data weergeeft voor de Vlaamse respondenten en *Tabel 3* de data voor de Waalse respondenten. Voor beide tabellen zien we dat alle gemiddelde waardes boven de 2,5 zijn en zich dus aan de positievere kant van de Likertschaal bevinden. Dit betekent dat zowel voor de Vlamingen als de Walen het merendeel van de respondenten een positievere attitude had wat betreft de onderzochte elementen. Voor het beantwoorden van de hoofdvraag zullen wij echter een uitgebreidere analyse dienen toe te passen.

Tabel 2. Beschrijvende statistieken voor Vlaamse steekproef

Variabele	M	SD	Min	Max
Betrokkenheid eigen regio	3,99	0,85	0,00	5,00
Betrokkenheid andere regio	2,63	1,18	0,00	5,00
Interesse in nieuws eigen regio	3,14	0,62	1,33	4,50
Interesse in nieuws andere regio	3,02	0,64	1,33	4,42
Groei betrokkenheid bij meer nieuws	3,03	1,17	0,00	5,00
Geuite intentie tot meer lezen	3,18	1,16	0,00	5,00

Tabel 3. Beschrijvende statistieken voor Waalse steekproef

Variabele	M	SD	Min	Max
Betrokkenheid eigen regio	3,18	1,40	1,00	5,00
Betrokkenheid andere regio	2,74	1,16	0,00	5,00
Interesse in nieuws eigen regio	2,62	0,73	1,00	4,75
Interesse in nieuws andere regio	2,57	0,77	0,58	4,83
Groei betrokkenheid bij meer nieuws	3,26	1,52	0,00	5,00
Geuite intentie tot meer lezen	3,11	1,03	1,00	4,00

Analyse

Voor de analyse van de hierboven gepresenteerde data maken we gebruik van de dependent en independent T-tests. De dependent T-test is gebruikt voor de vergelijkingen binnen de Vlaamse of Waalse groep, de independent T-test hebben wij gebruikt bij de analyse van de resultaten van de Vlamingen en de Walen onderling.

Als we als eerste kijken naar de interesse scores voor de nieuwsitems dan zien we dat voor zowel Vlamingen als Walen er geen significant verschil (significant als sig. < 0,05) is tussen de scores die

zij geven voor nieuws uit beide regio's (resp. 0,310 en 0,380). Maar ook onderling zien we dat er geen verschil is tussen Vlamingen en Walen wat betreft de scores die zij geven voor zowel het Vlaamse als het Waalse nieuws (resp. 0,58 en 0,15). Dit houdt in dat, hoewel beide groepen het nieuws uit de eigen regio een hogere score geven, dit niet veel verschilt van de score voor het nieuws uit de andere regio en ook niet van de score die de andere regio geeft voor ditzelfde nieuws. Hieruit kunnen we concluderen dat zowel Vlamingen als Walen een vergelijkbare interesse hebben in nieuws, en ook beide groepen ongeveer gelijk geïnteresseerd zijn, zowel in het nieuws uit de eigen als uit de andere regio.

Als we dan nog verder kijken naar de andere resultaten vallen de volgende zaken op. De betrokkenheid van Vlamingen en Walen bij Vlaanderen en Wallonië verschilt significant voor beide groepen respondenten (sig. 0,00 voor beide gevallen), terwijl zoals eerder vermeld de interesse scores niet significant verschilden. Dit betekent dat zelfs als deze respondenten minder betrokkenheid voelden bij de andere regio zij nog even waarschijnlijk een artikel zouden lezen over/uit deze regio. Daarnaast zien we dat de betrokkenheid bij de eigen regio significant verschilt tussen Vlamingen en Walen (sig. 0,03), waarbij deze voor Walen gemiddeld lager uitvalt. Dit verschil zien we niet voor de betrokkenheid bij de andere regio (sig. 0,67), deze is dus vergelijkbaar. En uiteindelijk zien we ook vergelijkbare resultaten voor de groei van de betrokkenheid (sig. 0,41) en de intentie om meer te lezen (sig. 0,85).

Samengevat vinden we dus dat Vlamingen meer betrokken zijn bij hun eigen regio dan Walen, en dat voor beide groepen de betrokkenheid bij de andere regio ongeveer gelijk is. Daarbij zien we ook dat beide groepen zich minder betrokken voelen tot de andere regio dan de eigen regio. We zien echter wel dat ondanks deze verminderde betrokkenheid in elk van de eerdergenoemde gevallen dit geen invloed heeft op de interesse score aangezien we eerder geconstateerd hebben dat er geen significante verschillen zitten in de interesse scores, zowel binnen een groep als onderling.

Conclusie

België is verdeeld, sociaal, maatschappelijk en politiek. Zoals Blommaert (2011) stelde is België niet meer dan een onvolwassen confederatie en (nog) geen volwassen federatie. De taalstrijd tussen Walen en Vlamingen is van oudsher al verbonden aan beide regio's en zit verweven in de maatschappelijke structuren en attitudes. De Belgische politiek is gevormd op basis van een territorialiteitsprincipe met daaruit volgend een parallelle tweetaligheid (Vogl & Hüning, 2010). Hoewel er ook lof is voor België omdat er hierdoor wel volledige gelijkheid besaat voor alle taalgroepen, heeft dit politiek een verdeeld land tot gevolg. Hierdoor is de politiek een belangrijke factor, in structuur, beleid en de bijbehorende gevolgen bij het in stand houden of zelfs vergroten van de huidige sociale segregatie tussen Walen en Vlamingen in België (Blommaert, 2011).

Buiten de te verwachten grote invloed van de politiek op de vormgeving van een maatschappij zagen we dat ook de media een grote rol kunnen spelen in het beïnvloeden van zowel de politiek als ook de bevolking, en hierdoor een bijdrage leveren aan sociale structuren. De media kunnen volgens Christen & Huberty (2007) en Strömback (2008), voldoende druk uitoefenen om binnen de politiek veranderingen teweeg te brengen of minstens de tendens naar meer cohesie tussen Wallonië en Vlaanderen te versterken. Dit zou volgens de beschrijving van Blommaert (2011) een goede stap zijn van onvolwassen confederatie naar volwassen federatie. Daarbij zorgt meer mediabetrokkenheid van Walen en Vlamingen bij nieuws over de andere regio er ook voor dat de invloed van de media meer gewicht zal dragen en dat de boodschap die zij meegeven meer impact kan hebben op de politiek, aldus Vliegenthart & Walgrave (2010).

We zagen echter dat de media wat betreft het creëren van sociale cohesie dezelfde parallelle structuur volgen als de politiek en maatschappij. (D'Haenens, Antoine & Saeys, 2009). Hoogstwaarschijnlijk is dit volgen van deze politieke structuur gebaseerd op langdurig opgebouwde banden tussen media en politiek. Buiten kijf staat dat de Belgische media geen (taal)beleid hebben dat berust op het territorialiteitsprincipe zoals we die wel zien in de politiek. Zodoende is er ook geen beleid dat aanstuurt op een gescheiden parallelle tweetalige structuur van de Belgische media.

Technisch gezien hebben de media dus ruimte om verandering door te voeren wat betreft deze parallelle tweetalige structuur. Hierin zijn ze echter wel afhankelijk van hun publiek, zoals ook besproken door Johnstone (2011) in Androutsopoulos (2014). Het is maar

de vraag of het publiek wel waarde hecht aan berichtgeving die betrekking heeft op de andere taalregio. En hier komen we dus ook uit bij de hoofdvraag: “Leidt het (taal)beleid in de Belgische media tot berichtgeving die representatief is voor de media-interesse van de Belgische bevolking?”.

Om hier een antwoord op te geven wordt er gekeken naar de analyse van de data uit de enquête. Hierin zagen we zoals verwacht dat zowel Vlamingen als Walen zich significant minder betrokken voelen bij de andere taalregio vergeleken met de betrokkenheid bij hun eigen regio. Dit zou een aanleiding kunnen zijn om aan te nemen dat Vlamingen en Walen dus ook minder interesse hebben in de andere regio en dat het dus logisch is dat hier minder tot geen berichtgeving over is. De data wijzen daarentegen uit, dat er voor beide groepen geen verschil zit tussen de geuite interesse voor nieuws uit de eigen of de anderstalige regio. Daaruit valt op te maken dat beide groepen even veel interesse hebben in en even graag lezen over de andere eigen regio als de andere regio, ondanks het gegeven dat zij zich, door de parallelle tweetalige structuur, minder betrokken voelen bij deze regio.

Daarbij zagen we in de data dat het merendeel van de respondenten aangaf een grotere betrokkenheid te hebben voor de andere regio als er ook meer nieuws beschikbaar zou zijn. Hoewel dit, zoals besproken, geen beïnvloedende factor is voor het lezen van meer nieuws en dus niet bijdraagt aan een antwoord op de vraag of de berichtgeving representatief is, zorgt dit uiteraard wel voor een betere sociale cohesie. Dit zou volgens Blommaert (2011) wel kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van de Belgische federatie. Bovendien zagen we dat de respondenten aangaven meer te willen lezen als er ook meer aanbod zou zijn, wat aangeeft dat er dus wel degelijk meer draagvlak zou kunnen zijn bij de media om ook dit nieuws te brengen. We zien dus dat de media ten onrechte een parallel (taal)beleid blijven voeren, hoewel er voor de media geen beperkende regels bestaan, anders dan sociale en politieke gewoontes.

Dit alles maakt duidelijk dat hoewel de media op het moment de gesplitste politieke structuur volgen, en hiermee de nadelen van een parallelle tweetaligheid in de hand werken, dit niet de meest representatieve structuur is. Zeker niet omdat de media graag een maatschappelijk rol vervullen (Maurer, 2011) en zij juist door van het geijkte patroon af te wijken kunnen bijdragen aan een sterkere structuur voor de Belgische federatie (Blommaert, 2011). Terugkomend op de hoofdvraag ‘Leidt het (taal)beleid in de Belgische media tot berichtgeving die representatief is voor de media-interesse van de Belgische bevolking?’ kunnen we stellen dat dit niet het geval is. Er is niet tot nauwelijks berichtgeving over de taalgrens heen en er door het gebrek aan vertalingen van andere berichtgeving wordt de bevolking niet in staat gesteld dit nieuws zelf te vergaren. Hierdoor

kan de bevolking niet voldoen aan haar behoeftes en interesses zoals die in dit onderzoek naar voren zijn gekomen. Zo zorgt het (taal)beleid zoals dat gevoerd wordt door de Belgische media voor een niet representatieve berichtgeving voor de interesse van de Belgische bevolking.

Discussie

Allereerst dient voor de data uit deze enquête rekening gehouden te worden met het feit dat er gebruik gemaakt is van een *sample size* waarbij $N=138$. Dit houdt in dat er rekening moet worden gehouden met een eerder beschreven foutmarge van ongeveer 10%. De exacte waarden kunnen dus nog enigszins afwijken. Hierbij merken wij wel op dat voor zowel Vlamingen, Walen als alle Belgen samen de data dezelfde tendensen en attitudes weerspiegelen. Hoewel de exacte cijfers nog wat kunnen veranderen, is het wel aannemelijk dat de relatie tussen de geconstateerde interesse scores een correcte weerspiegeling is van de werkelijkheid. Zo ook de vergelijkbare interesse in de andere regio waarop wij onze conclusie hebben gebaseerd. Om eventueel het gewicht van de attitudes te bepalen of bij een verlangen naar hardere cijfers om daadwerkelijk verandering af te dwingen, verdient het wellicht aanbeveling nog een vervolgonderzoek op te zetten waarbij gebruik wordt gemaakt van een grotere steekproef.

Verder is er eventueel ook nog ruimte voor het verbeteren van de methode voor het achterhalen van de interesse scores. De huidige methode presenteert nieuws, dat in sommige gevallen ook minder waarschijnlijk zou zijn, en vraagt direct of er interesse voor is. Een andere optie zou zijn om de respondenten een ‘vrije’ keuze te geven om zelf artikelen uit verschillende regio’s te kiezen die ze willen lezen, om zo te bepalen waar de interesse ligt.

Tot slot concluderen wij dat de Belgische media zorgen voor een niet representatieve berichtgeving op voor wat betreft de interesses van de Belgische bevolking. Daarbij geeft Blommaert (2011) aan dat een verandering hierin zou kunnen bijdragen aan een sterkere structuur voor de Belgische federatie. Een vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op de mate waarin er binnen de Belgische bevolking draagvlak is voor een meer representatieve berichtgeving en of dit ook daadwerkelijk de beoogde verandering zoals beschreven door Blommaert (2011) kan bewerkstelligen.

Bibliografie

Androutsopoulos, J. (red.). (2014) *Mediatization and sociolinguistic change* (Vol. 36).

Audrit, S., Variation linguistique et signification sociale chez les jeunes Bruxelloises issues de l'immigration maghrébine, Analyse socio-phonétique de trois variantes non standard. Geraadpleegd op <http://orbi.ulg.ac.be/>

Berry, J. W. (1984). Multicultural policy in Canada: A social psychological analysis. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement*, 16(4), 353.

Blommaert, J. (2011). The long language-ideological debate in Belgium. *Journal of Multicultural Discourses*, 6(3), 241-256.

Bollen, K., & Baten, K. (2010). Bilingual education in Flanders: Policy and press debate (1999- 2006). *The Modern Language Journal*, 94(3), 412-433.
Geraadpleegd op <http://search.proquest.com/docview/758115116?accountid=14772>

Brants, K. L. K. (2000). *Double bind of de ambivalente relatie tussen politiek en media*.

Christen, C. T., & Huberty, K. E. (2007). Media reach, media influence? The effects of local, national, and Internet news on public opinion inferences. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 84(2), 315-334.

Cook, Fay Lomax and Wesley G. Skogan (1991). Convergent and Divergent Voice Models of the Rise and Fall of Policy Issues. In David L. Prosser and Maxwell E. McCombs (red.) *Agenda-setting. Readings on Media, Public Opinion and Policymaking*, 189–206.

Davis, A. (2007). Investigating journalists' influences on political issue agendas at Westminster. *Political Communication*, 24, 181–199.

De Bens, E. (1983). *Profiel van de beroepsjournalist in Vlaanderen*.

De Bens, E., Paulussen, S., Raeymaeckers, K., & Verdegem, P. (2006). The Case of Belgium. *Understanding the Logic of EU Reporting in Mass Media. Analysis of EU Media Coverage and Interviews in Editorial Offices in Europe*, 11-20.

Dearing, J. W., & Rogers, E. M. (1996). *Agenda-setting*.

Debruyne, Ides (2004). Europa ligt in het buitenland. *Fonds Pascal Decroos*. Geraadpleegd op <http://www.fondspascaldecroos.com/archief/knipsels/ides/april2004.html>

Defoort, E., (2016). *Lang geleden dat onze media zo Vlaams ingesteld waren*. Geraadpleegd op <https://www.knack.be/nieuws/belgie/lang-geleden-dat-onze-media-zo-vlaam-ingesteld-waren/article-opinion-756165.html>

d'Haenens, L., Antoine, F., & Saeys, F. (2009). Belgium: Two communities with diverging views on how to manage media diversity. *International Communication Gazette*, 71(1-2), 51-66.

Edwards, G. C. and B. D. Wood (1999). Who Influences Whom? The President, Congress and the Media. *American Political Science Review* 93, 327-44.

Gellner, E. (1983). *Nations and nationalism*.

Gilberg, S., Chaim E., McCombs, M., & Nicholas, D. (1980). The State of the Union Address and the Press Agendas. *Journalism Quarterly* 57, 584-8.

Grin, F. (1999). *Language policy in multilingual Switzerland: overview and recent developments*.

Hartas, D. (2011). Families' social backgrounds matter: Socio-economic factors, home learning and young children's language, literacy and social outcomes. *British Educational Research Journal*, 37(6), 893-914. Geraadpleegd op <http://search.proquest.com/docview/1010702872?accountid=14772>

Heinderyckx, François (1998). *L'Europe des médias*.

Helot, Christine; Barni, Monica; Janssens, Rudi; Bagna, Carla (2012). *Linguistic Landscapes, Multilingualism and Social Change*.

Hobsbawm, Eric. (1990). *Nations and nationalism since 1780: Programme, myth, reality*.

Huyse, L. (1970). *Passiviteit, pacificatie en verzuiling in de Belgische politiek*.

Huyse, L. (1983). Breuklijnen in de Belgische samenleving. *Als in een spiegel*, 9-25.

Janssens, R., (2013). *Meertaligheid als cement van de stedelijke samenleving, een analyse van de Brusselse taalsituatie op basis van Taal Barometer 3.1*.

Janssens, R., Carlier, D., & Van de Craen, P. (2009). Education in Brussels. *Brussels Studies*, 1-19.

Kleinnijenhuis, J., & Rietberg, E. M. (1995). Parties, media, the public and the economy: Patterns of societal agenda-setting. *European journal of political research*, 28, 95-95.

Kotrlik, J. W. K. J. W., & Higgins, C. C. H. C. C. (2001). Organizational research: Determining appropriate sample size in survey research appropriate sample size in survey research. *Information technology, learning, and performance journal*, 19(1), 43.

Krashen, S. (1996). *The case against bilingual education. Linguistics, language acquisition, and language variation: current trends and future prospects*, 55-69.

- Lazer, D. M., Baum, M. A., Benkler, Y., Berinsky, A. J., Greenhill, K. M., Menczer, F., ... & Schudson, M. (2018). The science of fake news. *Science*, 359(6380), 1094-1096.
- Maurer, P. (2011). Explaining perceived media influence in politics. *Publizistik*, 56(1), 27-50.
- Padilla, A. M. (1990). *Bilingual Education: Issues and Strategies*.
- Pritchard, D., & Berkowitz, D. (1993). The limits of agenda-setting: The press and political responses to crime in the United States, 1950–1980. *International Journal of Public Opinion Research*, 5(1), 86- 91.
- Richardson, J. E. (2008). Language and journalism: An expanding research agenda. *Journalism studies*, 9(2), 152-160.
- Rossell, Christine en Baker, Keith. (1996). The educational effectiveness of bilingual education. *Research in the Teaching of English* 30: 7-74.
- Schrauwen, W., & van Braak, J. (2001). Het opzetten van plannen voor taalbeleid in Brusselse scholen en Elders in *Taaluniversum; Veertiende conferentie Het Schoolvak Nederlands*, 283-288.
- Sijs, N. V. D., Willemyns, R., de Vries, J., & Burger, P. (2009). *Het verhaal van het Nederlands. Een geschiedenis van twaalf eeuwen*.
- Soroka, S. N. (2002). *Agenda-Setting Dynamics in Canada*.
- Soroka, S. N. (2002). Issue attributes and agenda-setting by media, the public, and policymakers in Canada. *International Journal of Public Opinion Research*, 14(3), 264-285.
- Spolsky, B. (2009). *Language management*.
- Strömback, J. (2008). Four phases of mediatization: An analysis of mediatization of politics. *Press/ Politics*, 13(3), 228–246
- Trumbo, C. (1995). Longitudinal Modelling of Public Issues: An Application of the Agenda-Setting Process to the Issue of Global Warming. *In Journalism & Mass Communication Monographs* 152, 57.
- Van Aelst, P., Brants, K., Van Praag, P., De Vreese, C., Nuytemans, M., & Van Dalen, A. (2008). The fourth estate as superpower? An empirical study of perceptions of media power in Belgium and the Netherlands. *Journalism studies*, 9(4), 494-511
- Van Besien, B. (2011). *Does Media Policy Promote Media Freedom and Independence? The Case of Belgium. The Case of Belgium*.
- Van Doorslaer, L. (2009). How language and (non-) translation impact on media newsrooms: the case of newspapers in Belgium. *Perspectives: Studies in Translatology*, 17(2), 83-92.

- Van Noije, L. (2007). *The Democratic Deficit Closer to Home*.
- Van Noije, Lonneke, Jan Kleinnijenhuis and Dirk Oegema (2008). Loss of Parliamentary Control Due to Mediatization and Europeanization: A Longitudinal and Cross-Sectional Analysis of Agenda Building in the United Kingdom and the Netherlands. *British Journal of Political Science* 38: 455–78.
- Van Tubergen, F., & Wierenga, M. (2011). The Language Acquisition of Male Immigrants in a Multilingual Destination: Turks and Moroccans in Belgium. *Journal Of Ethnic & Migration Studies*, 37(7), 1039-1057.
- Verstraeten, H. (1980). *Pers en macht: een dossier over de geschreven pers in België*.
- Vliegthart, R., & Roggeband, C. (2007). Framing immigration and integration: Relationships between press and parliament in the Netherlands. *International Communication Gazette*, 69(3), 295- 319.
- Vliegthart, R., & Walgrave, S. (2008). The contingency of intermedia agenda setting: A longitudinal study in Belgium. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 85(4), 860-877.
- Vliegthart, R., & Walgrave, S. (2010). When the media matter for politics: Partisan moderators of the mass media's agenda-setting influence on parliament in Belgium. *Party Politics*.
- Vogl, U., & Hüning, M. (2010). One nation, one language? The case of Belgium. *Dutch crossing*, 34(3), 228-247.
- Voorhoof, Dirk (1998). *Burger, Recht & Samenleving: De Relatie tussen Media en Justitie*.
- Walgrave, S., Soroka, S., & Nuytemans, M. (2008). The mass media's political agenda-setting power: A longitudinal analysis of media, parliament, and government in Belgium (1993 to 2000). *Comparative Political Studies*, 41(6), 814-836.
- Walgrave, S., & Van Aelst, P. (2006). The contingency of the mass media's political agenda setting power: Toward a preliminary theory. *Journal of communication*, 56(1), 88-109.
- Wanta, W., & Foote J. (1994). The President–News Media Relationship: A Time Series Analysis of Agenda-Setting. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 38, 437–51.
- Wardhaugh, R., (2010). *An introduction to Sociolinguistics*.
- Wood, B.D., and Peake, J.S. (1998). The Dynamics of Foreign Policy Agenda Setting. *American Political Science Review* 92, 173–83.

Bijlage 1: Survey Nederlandstalig en Franstalig

Voor deze survey werd er online gebruik gemaakt van ‘pagelogic’ om de vragen goed op elkaar aan te laten sluiten. Dit is niet mogelijk in deze bijlage, de volgorde van de vragen kan hierdoor dus afwijken van hoe deze gepresenteerd zijn aan de respondenten.

Media en tweetaligheid

Alvast dank voor uw deelname/Je vous remercie d'avance pour votre participation

Deze vragenlijst maakt deel uit van mijn masteronderzoek aan de Universiteit Utrecht over de tweetaligheid in België en de plaats van journalistiek binnen deze tweetaligheid. U krijgt straks enkele vragen over uw taalgebruik, uw interesses en uw leesgedrag. Ik verzoek u om de vragen zo goed als u kunt in te vullen. Onder alle deelnemers zal een tegoedbon van 25 euro worden verloot. Het invullen van de enquête zal ongeveer drie minuten duren.

Vriendelijke groet,

Matthijs van der Wielen B.A.

Ce questionnaire fait partie de ma recherche à l'Université d'Utrecht sur le bilinguisme en Belgique et le rôle du journalisme dans ce domaine. Il consiste à répondre à quelques questions sur la langue ainsi que vos intérêts et vos habitudes de lecture. Je vous prie de bien répondre à ces questions du mieux possible.

Un chèque de 25 euros sera tiré au sort parmi tous les participants. Ce questionnaire vous prendra environ trois minutes. Merci d'avance!

Cordialement,

Matthijs van der Wielen B.A.

1. Wilt u deze enquête in het Nederlands of in het Frans doen?

Souhaiteriez-vous faire ce questionnaire en Néerlandais ou en Français?

Nederlands

Français

* 2. Wat is uw leeftijd?

3. Wat is uw geslacht?

* 4. Opleiding

* 5. Wat is uw moedertaal? (meerdere opties mogelijk)

- Frans
- Nederlands
- Duits
- Arabisch
- Spaans
- Engels
- Italiaans
- Anders (namelijk)

* 6. Welke talen spreekt u? (meerdere opties mogelijk)

- Frans
- Nederlands
- Duits
- Arabisch
- Spaans
- Engels
- Italiaans
- Anders (namelijk)

* 7. Wat is de postcode van uw woonadres?

8. Wat is de postcode van uw werklocatie(s)?

Voor de volgende vragen zal gebruik gemaakt worden van verschillende krantenkoppen. De gebruikte krantenkoppen zijn fictief en enkel verzonnen voor deze enquête. Ze berusten dus niet op de waarheid.

Gewapende overval Gent loopt af zonder gewonden

[Blurred text representing a news article snippet]

* 9. Selecteer wat van toepassing is

	Zeker niet	Niet	Neutraal	Wel	Zeker wel
Ik zou bovenstaand artikel lezen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik interesseer mij voor nieuws uit deze regio	☐	☐	☐	☐	☐
Ander nieuws uit dezelfde regio zou ik lezen	☐	☐	☐	☐	☐

Drie zwaargewonden bij ongeluk vrachtwagen in Luik

[Blurred text, likely a news snippet or abstract related to the headline]

* 10. Selecteer wat van toepassing is

	Zeker niet	Niet	Neutraal	Wel	Zeker wel
Ik zou bovenstaand artikel lezen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik interesseer mij voor nieuws uit deze regio	☐	☐	☐	☐	☐
Ander nieuws uit dezelfde regio zou ik lezen	☐	☐	☐	☐	☐

Open VLD wil bezuinigen op de zorg

[Blurred text, likely a news snippet or article introduction]

* 11. Selecteer wat van toepassing is

	Zeker niet	Niet	Neutraal	Wel	Zeker wel
Ik zou bovenstaand artikel lezen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik interesseer mij voor nieuws uit deze regio	☐	☐	☐	☐	☐
Ander nieuws uit dezelfde regio zou ik lezen	☐	☐	☐	☐	☐

cdH wil stop op extra immigranten in België

[Blurred text, likely a news snippet or article introduction]

* 12. Selecteer wat van toepassing is

	Zeker niet	Niet	Neutraal	Wel	Zeker wel
Ik zou bovenstaand artikel lezen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik interesseer mij voor nieuws uit deze regio	☐	☐	☐	☐	☐
Ander nieuws uit dezelfde regio zou ik lezen	☐	☐	☐	☐	☐

CD&V wil meer geld steken in Haven Antwerpen

[Blurred text, likely a news snippet or headline related to the CD&V party's stance on funding for the Port of Antwerp.]

* 13. Selecteer wat van toepassing is

	Zeker niet	Niet	Neutraal	Wel	Zeker wel
Ik zou bovenstaand artikel lezen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik interesseer mij voor nieuws uit deze regio	☐	☐	☐	☐	☐
Ander nieuws uit dezelfde regio zou ik lezen	☐	☐	☐	☐	☐

UF wil meer geld vrijmaken voor verbeteren snelwegen rondom Luik

[Blurred text, likely a news snippet or article content]

* 14. Selecteer wat van toepassing is

	Zeker niet	Niet	Neutraal	Wel	Zeker wel
Ik zou bovenstaand artikel lezen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik interesseer mij voor nieuws uit deze regio	☐	☐	☐	☐	☐
Ander nieuws uit dezelfde regio zou ik lezen	☐	☐	☐	☐	☐

UF wil bezuinigen op voorzieningen voor studenten in Antwerpen

De Universiteit van Antwerpen (UVA) wil bezuinigen op voorzieningen voor studenten in Antwerpen. Dit kan tot problemen leiden voor studenten die deze voorzieningen nodig hebben. De UVA wil bezuinigen op voorzieningen voor studenten in Antwerpen. Dit kan tot problemen leiden voor studenten die deze voorzieningen nodig hebben.

* 15. Selecteer wat van toepassing is

	Zeker niet	Niet	Neutraal	Wel	Zeker wel
Ik zou bovenstaand artikel lezen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik interesseer mij voor nieuws uit deze regio	☐	☐	☐	☐	☐
Ander nieuws uit dezelfde regio zou ik lezen	☐	☐	☐	☐	☐

Sp.a wil meer geld voor daklozen Charleroi

De Vlaamse regering wil meer geld geven aan de provincies voor daklozen. Dit bedrag zal worden verdeeld over de provincies. De provincie Charleroi krijgt het grootste deel van het bedrag. Dit bedrag zal worden gebruikt voor de aanpak van daklozen in Charleroi.

* 16. Selecteer wat van toepassing is

	Zeker niet	Niet	Neutraal	Wel	Zeker wel
Ik zou bovenstaand artikel lezen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik interesseer mij voor nieuws uit deze regio	☐	☐	☐	☐	☐
Ander nieuws uit dezelfde regio zou ik lezen	☐	☐	☐	☐	☐

* 17. Bent u geïnteresseerd in de volgende onderwerpen/thema's?

	Geïnteresseerd	Neutraal	Niet Geïnteresseerd
Buitenlands nieuws	☐	☐	☐
Nieuws Vlaanderen	☐	☐	☐
Nieuws Brussel	☐	☐	☐
Nieuws Wallonië	☐	☐	☐
Cultuur/evenementen in uw woon regio	☐	☐	☐
Cultuur/evenementen in uw werk regio	☐	☐	☐

Anders (namelijk)

Media en tweetaligheid

* 18. In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling?

	Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Niet van toepassing
Ik voel me betrokken tot Wallonie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel me betrokken tot Vlaanderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Naast berichten over mijn eigen taalgebied lees ik ook regelmatig over de andere taalgebieden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou meer over het andere taalgebied lezen als de artikelen in mijn eigen taal aangeboden zouden worden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou me meer betrokken voelen bij Vlaanderen als ik meer beschikking had over nieuws uit dit gebied in mijn eigen taal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou me meer betrokken voelen bij Wallonië als ik meer beschikking had over nieuws uit dit gebied in mijn eigen taal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou me meer betrokken voelen bij Brussel als ik meer beschikking had over nieuws uit dit gebied in mijn eigen taal	☐	☐	☐	☐	☐	☐

* 19. U bent klaar met de vragenlijst. Mocht u nog vragen of opmerkingen hebben, kunt u deze hieronder plaatsen.

- Geen opmerkingen
- Overige (s.v.p. vermelden)

* 20. Âge

21. Sexe

* 22. Éducation

* 23. Quelle est votre langue maternelle ?

Plusieurs réponses possibles.

- Français
- Néerlandais
- Allemand
- Arabe
- Espagnol
- Anglais
- Autre

* 24. Quelles langues parlez-vous ?

Plusieurs réponses possibles.

- Français
- Néerlandais
- Allemand
- Arabe
- Espagnol
- Anglais
- Italien
- Autre

* 25. Quel est le code postal de votre domicile?

26. Quel est le code postal de votre lieu de travail?

Pour les questions suivantes, différents titres vous seront présentés. Les titres utilisés sont fictifs et uniquement créés pour cette enquête. Ils ne sont donc pas basés sur des faits réels.

Un braquage à main armé se termine sans victimes à Gand

Un braquage à main armée s'est déroulé mardi soir dans la région de Gand. Les braqueurs ont forcé l'entrée d'un magasin de vêtements et ont volé des vêtements et de l'argent. Les braqueurs ont été vus par les employés du magasin et ont tenté de fuir. Ils ont été arrêtés par la police après une poursuite de plusieurs kilomètres. Les braqueurs ont été arrêtés sans blessés ni victimes.

27. Sélectionnez à quelle mesure êtes-vous en accord ou en désaccord avec les affirmations suivantes

	Tout à fait d'accord	D'accord	Ni en désaccord, ni d'accord	Pas d'accord	Pas du tout d'accord
Je voudrais lire l'article ci-dessus	☐	☐	☐	☐	☐
Je suis intéressé par les nouvelles de cette région	☐	☐	☐	☐	☐
Je voudrais lire d'autres nouvelles de cette région	☐	☐	☐	☐	☐

Trois personnes gravement blessées après un accident impliquant un camion près de Liège

Un camion a heurté un bus scolaire près de Liège, entraînant la mort de trois personnes gravement blessées. Les secours sont intervenus rapidement et les victimes ont été transportées à l'hôpital. Les autorités ont ouvert une enquête sur les causes de l'accident.

28. Sélectionnez à quelle mesure êtes-vous en accord ou en désaccord avec les affirmations suivantes.

	Tout à fait d'accord	D'accord	Ni en désaccord, ni d'accord	Pas d'accord	Pas du tout d'accord
Je voudrais lire l'article ci-dessus	☐	☐	☐	☐	☐
Je suis intéressé par les nouvelles de cette région	☐	☐	☐	☐	☐
Je voudrais lire d'autres nouvelles de cette région	☐	☐	☐	☐	☐

L'Open VLD veut réduire le budget de la Santé

Le budget de la Santé sera réduit de 100 millions de francs par an à partir de 2014. Le budget de la Santé sera réduit de 100 millions de francs par an à partir de 2014. Le budget de la Santé sera réduit de 100 millions de francs par an à partir de 2014. Le budget de la Santé sera réduit de 100 millions de francs par an à partir de 2014.

29. Sélectionnez à quelle mesure êtes-vous en accord ou en désaccord avec les affirmations suivantes.

	Tout à fait d'accord	D'accord	Ni en désaccord, ni d'accord	Pas d'accord	Pas du tout d'accord
Je voudrais lire l'article ci-dessus	☐	☐	☐	☐	☐
Je suis intéressé par les nouvelles de cette région	☐	☐	☐	☐	☐
Je voudrais lire d'autres nouvelles de cette région	☐	☐	☐	☐	☐

Le cdH ne veut plus accueillir d'immigrants au sein de la Belgique

Le cdH ne veut plus accueillir d'immigrants au sein de la Belgique. Le cdH ne veut plus accueillir d'immigrants au sein de la Belgique. Le cdH ne veut plus accueillir d'immigrants au sein de la Belgique. Le cdH ne veut plus accueillir d'immigrants au sein de la Belgique. Le cdH ne veut plus accueillir d'immigrants au sein de la Belgique.

30. Sélectionnez à quelle mesure êtes-vous en accord ou en désaccord avec les affirmations suivantes.

	Tout à fait d'accord	D'accord	Ni en désaccord, ni d'accord	Pas d'accord	Pas du tout d'accord
Je voudrais lire l'article ci-dessus	☐	☐	☐	☐	☐
Je suis intéressé par les nouvelles de cette région	☐	☐	☐	☐	☐
Je voudrais lire d'autres nouvelles de cette région	☐	☐	☐	☐	☐

Le CD&V veut investir plus d'argent dans le port d'Anvers

[Texte flouté]

31. Sélectionnez à quelle mesure êtes-vous en accord ou en désaccord avec les affirmations suivantes.

	Tout à fait d'accord	D'accord	Ni en désaccord, ni d'accord	Pas d'accord	Pas du tout d'accord
Je voudrais lire l'article ci-dessus	☐	☐	☐	☐	☐
Je suis intéressé par les nouvelles de cette région	☐	☐	☐	☐	☐
Je voudrais lire d'autres nouvelles de cette région	☐	☐	☐	☐	☐

L'UF veut augmenter le budget pour l'amélioration des routes autour de Liège

Le conseil régional de la Région wallonne a voté mardi 12 septembre 2018, à l'unanimité, une motion qui vise à augmenter le budget de la Région wallonne pour l'amélioration des routes autour de Liège. Cette motion a été adoptée à l'unanimité par le conseil régional de la Région wallonne.

32. Sélectionnez à quelle mesure êtes-vous en accord ou en désaccord avec les affirmations suivantes.

	Tout à fait d'accord	D'accord	Ni en désaccord, ni d'accord	Pas d'accord	Pas du tout d'accord
Je voudrais lire l'article ci-dessus	☐	☐	☐	☐	☐
Je suis intéressé par les nouvelles de cette région	☐	☐	☐	☐	☐
Je voudrais lire d'autres nouvelles de cette région	☐	☐	☐	☐	☐

L'UF veut réduire le coût des installations prédestinées aux étudiants

Le conseil d'administration de l'Université de Fribourg a décidé de réduire le coût des installations prédestinées aux étudiants. Cette mesure vise à encourager les étudiants à utiliser ces installations et à réduire ainsi le coût de l'éducation. Le conseil d'administration a également décidé de réduire le coût des installations prédestinées aux étudiants. Cette mesure vise à encourager les étudiants à utiliser ces installations et à réduire ainsi le coût de l'éducation.

33. Sélectionnez à quelle mesure êtes-vous en accord ou en désaccord avec les affirmations suivantes.

	Tout à fait d'accord	D'accord	Ni en désaccord, ni d'accord	Pas d'accord	Pas du tout d'accord
Je voudrais lire l'article ci-dessus	☐	☐	☐	☐	☐
Je suis intéressé par les nouvelles de cette région	☐	☐	☐	☐	☐
Je voudrais lire d'autres nouvelles de cette région	☐	☐	☐	☐	☐

Le Sp.a veut plus de fonds à disposition pour les sans-abris à Charleroi

Le Sp.a veut plus de fonds à disposition pour les sans-abris à Charleroi

34. Sélectionnez à quelle mesure êtes-vous en accord ou en désaccord avec les affirmations suivantes.

	Tout à fait d'accord	D'accord	Ni en désaccord, ni d'accord	Pas d'accord	Pas du tout d'accord
Je voudrais lire l'article ci-dessus	☐	☐	☐	☐	☐
Je suis intéressé par les nouvelles de cette région	☐	☐	☐	☐	☐
Je voudrais lire d'autres nouvelles de cette région	☐	☐	☐	☐	☐

* 35. Dans quelle mesure seriez-vous intéressés par:

	Intéressé	Neutre	Indifférent
Des nouvelles de l'étranger	☐	☐	☐
Des nouvelles de Flandres	☐	☐	☐
Des nouvelles de Bruxelles	☐	☐	☐
Des nouvelles de la Wallonie	☐	☐	☐
Des nouvelles régionales / Événements régionaux de votre domicile	☐	☐	☐
Des nouvelles régionales / Événements régionaux dans votre lieu de travail	☐	☐	☐

Autre

* 36. Dans quelle mesure êtes-vous d'accord avec l'énoncé suivant.

	Entièrement d'accord	D'accord	Neutre	Désaccord	Fortement en désaccord	Inapplicable
Concernant les autres régions je lis uniquement les articles qui sont proposés dans ma propre langue.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Je suis impliqué en Flandre	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Je suis impliqué en Wallonie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Outre les articles au sujet de ma région, je lis régulièrement sur les nouvelles des autres régions	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Je me sentrais plus impliqué en Flandre si j'avais plus accès aux nouvelles de ce domaine dans ma propre langue	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Je me sentrais plus impliqué en Wallonie si j'avais plus accès aux nouvelles de ce domaine dans ma propre langue	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Je me sentrais plus impliqué à Bruxelles si j'avais plus d'accès aux nouvelles de ce domaine dans ma propre langue	☐	☐	☐	☐	☐	☐

37.

Ik wil u vriendelijk bedanken voor uw deelname. Mocht u kans willen maken op de cadeaubon van 25 euro kunt u hieronder uw e-mail adres achterlaten, welke nergens anders voor gebruikt zal worden dan voor het uitloven van deze prijs.

Je vous remercie d'avoir bien voulu répondre à ce questionnaire. Pour participer au tirage au sort et avoir une chance de gagner un chèque-cadeau d'une valeur de 25 euros, veuillez indiquer votre e-mail ci-dessous.